

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

DE || LIBERTATE || CHRISTIANA ||

Lensaeus, Johannes

Antverpiae, 1590

Epistola Dedicatoria. Admodvm Reverendis, Piis, Et Ervditis Viris, ac
Dominis, D. Decano, totique Capitulo Cathedralis Ecclesiæ Tornacensis
Ioannes Lensæus S. D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46059](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46059)

ADMODVM REVERENDIS,
PIIS, ET ERVDITIS VIRIS,
ac Dominis, D. Decano, totique Capitulo
Cathedralis Ecclesiae Tornacensis
Ioannes Lensæus S. D.

T T I C V S apud Ciceronem,
Ornatiss. Domini, cum Var-
ronis musas aliquando mu-
tas esse quereretur, aut si non
conticesceret ille omnino, tamen scribi
diceret ab eo quæ celari vellet: respon-
dit Varro hæc audiens, quod erat homi-
nenon erudito solum, verumetiam pru-
dentia præstanti dignissimum, Intem-
perantis esse ea scribere, quæ cuperet oc-
cultari. Id quod ego secutus, cum hosce
de vera libertate, hoc est, Christiana, li-
bros compluribus abhinc annis confe-
cissem, non putavi committendum esse,
vt perpetuis obruti tenebris, sine cuius-
quam fructu iacerent, verum enitendum
potius, vt relecti & recogniti, legitima-
que censura cõprobat, exiret in lucem,
cum

EPISTOLA

cum spe utilitatis eius, quæ percipi ex
eorum lectione, eruditorum iudicio, posse
videretur. Cum enim alij passim multi
variis actionum curarumque generibus
rem Christianam promoveant, æquum
erat, ut eadem nos, qui ab actione seculi-
que negotiis affectus nostros longius
semper remouimus, literis saltem stu-
diisque nostris, quoad fieri posset, iuua-
remus. Nam & hoc pacto tenetur à no-
bis, quod ij qui de officiis scripsere præ-
cipiunt, ut studiis officiisque scientiæ ea
præponamus quæ sunt iustitiæ, quæque
pertinent ad hominum utilitatem, qua
nihil homini esse debet antiquius. Cu-
ius quidem rei Cicero, Reipub. aman-
tissimus, tantam voluit haberi rationem,
ut quamquam Platoni suo plurimum
tribueret, tamen videndum esse mone-
ret, ne non id esset satis quod apud illum
reperiretur in Philosopho dictum, Pro-
pterea iustos esse eos, quod in veri inue-
stigatione versentur, quodque ea quæ
plerique vehementer expetant, de qui-
bus

DEDICATORIA.

bus inter se digladiari soleant, contemnant, & pro nihilo ducant. Nimirum animaduvertebat, ex variis hominum generibus qui scire desiderant, id solum probandum, solumque id in studiorum suorum laboribus veram iustitiam laudem mereri, quod scire cuperet ut prodesset. Nam qui propterea in veri inuestigatione versantur, & scire volunt dumtaxat ut sciant, vel ob id potissimum ut sciantur, Persiano scilicet illo delectati,

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter:
aut qui se ita totos in literas abdiderunt, ut nil possint ex his neque ad commune afferre fructum, neque in adspectum lucemque proferre; quantumlibet discendi studio opes dignitatesque repudient, nequaquam iustitiam nomine laudandi, sed ut preposterum vanique potius aut superbi ridendi sunt. Quamobrem & Aristoteles voluit liberalibus disciplinis non nimis indulgendum neque immerendum penitus, civilem hominum vitam utilitatemque respectans. Etenim

* 3

qui

EPISTOLA

qui totus speculationi ac literarum illecebris immerfus est, is quidem sibiipfi potest esse iucundus, at aliis certè parum utilis est aut princeps aut priuatus. Et si autem, cum quid est euulgatum, utilitate legendi proposita, non sit in nostra potestate à quibus legatur, permultum tamen interesse video, à quibus id maxime legi cupiamus. Et Caius quidem Lucilius, homo quòdam doctus & perurbanus, dicere solebat, ea quæ scriberet, neq. ab indoctissimis, neq. à doctissimis legi velle: quòd alteri nihil intelligerent, alteri plus fortasse quàm ipse de se. Iure quidem ille hominum indoctissimorum iudicia fugiebat, quòd Æsopico gallo similes, ignorato rei pretio, facile contemnunt quod non intelligunt. Cæterum ea quæ satis eruditè & politè, satisque prudenter se scripsisse confideret, cur nollet doctissimorum hominum subire iudicium, nondum equidem ei rei grauem satis ac iustam subesse video rationem. Tametsi enim quibusdam
locis

DEDICATORIA.

locis plus fortasse illi videant quam ipse
qui scripsit, tamen & dissimulant pa-
tentiùs, pro sua modestia, qui non
ignorent quanto sæpe labore verum
inueniatur, & animaduertant multa,
vnde non dedignentur ipsi fieri doctio-
res. Qui enim ita se putat doctrinæ or-
namentis excultum & absolutum, vt
aliunde sibi nihil existimet posse acce-
dere, is non modò doctissimorum in-
numero habendus non est, sed ne in-
eruditorum quidē collegium adsciscen-
dus. Est etiam iudicij testimoniique
grauior auctoritas, si ea quæ leguntur,
contigerit doctissimorum hominum
calculis approbari. Quod adeò non-
nullis satisfecit scriptoribus, vt vel vnius
cuiuspiam ex eo ordine viri iudicium,
cæterorum omnium contemptionibus
anteponerent. Notum enim illud est de
Antimacho Poëta clarissimo, qui cùm,
cōuocatis auditoribus, legeret eis suum
poëma, & eum legentem omnes præter
Platonem reliquissent, Legam, inquit,
nihilò

*

4

nihilò

nihilominus, Plato enim mihi vnus
 instar est omnium. Fit igitur, vt quod
 multi vel negligunt per ignauiam, vel
 per arrogantiam contemnunt, doctissi-
 mi quidam, quòd ad interiora penetrèt,
 & vnde libet cum voluptate proficiant,
 admirentur. Denique siue plus, siue
 minus, siue idem præstet qui legit, lau-
 dare debet vel inferiorem, vel superio-
 rem, vel parem. Superiorem, quia nisi
 laudandus ille est, nō possit ipse laudari;
 inferiorem aut parem, quia pertineat
 ad ipsius gloriam, quàm maximum vi-
 deri quem præcedat vel exæquet. Neque
 tamen eos qui scribunt, ita aut sensu
 stupidos, aut confidentia inuerecundos
 esse volumus, vt quidlibet, quamuis
 malè natum, audeant obtrudere, aut in
 iis quæ scripta etiam sunt accuratiùs,
 nihil omnino pertimescant. Sunt qui-
 busdã, licet silentibus, præclarè limata
 iudicia, sunt interiores illæ literæ, quibus
 & ipse Latini sermonis princeps à Vo-
 lumnio, sæpe verecundiorem se in lo-
 quendo

olivia

quendo

DEDICATORIA.

quendo fieri fatebatur. nec est de nihilo
quod versificator egregius, cùm Impe-
ratori Augusto bene elaboratum car-
men offerret, sui tamen alicuius timo-
ris significationem dederit eiusmodi
verbis:

*Pagina iudicium docti subitura mouetur
Principis.*

Et tamen nō impediuit eum hic timor,
quo minùs homini non modò summa
prædito potentia, verùm etiam magna
eiusdem artis cognitione præstanti, le-
gendum carmen suum exhiberet. Ita-
que nec me timor (quem si non vnus,
certè multorum perspicaces oculi non
immeritò faciant) ab hoc literario mu-
nisculo reuocauit, sed inuitauit ea po-
tius Collegij vestri species, quæ ex variis
virtutum doctrinarumque generibus
pulcherrimè conflata confurgit. in qua
nec Theologiæ sublimitatem, nec sacri
peritiam Iuris, nec popularem concio-
nandi gratiam, nec literarum politiem
atque ornamenta quisquam desideret.

* 5

Quam

EPISTOLA

Quam illustriorem insuper reddunt prudentia in senibus, in iunioribus modestia, in moribus disciplina. Inuitavit præterea Collegij societas: quod tametsi per se ipsum clarum satis sit ac venerabile, aliquo tamen lucubrationum nostrarum fructu cõdecorandum esse iudicavi. Non quòd placerem in eo sic mihi, vt ad id magnam habere vim aut momentum arbitrarer, sed vt animum saltem ad communem Ecclesiam exornandam mihi non defuisse, testatum hoc pacto relinquerem. Simul, ne cæteris officio suo probè strennueque fungentibus, vnum in me membrum otiosum fuisse videretur. Quam quidem maculam à tam præstanti Collegio studiosissimè arcendam esse, quis non existimauerit? Turpe enim sit, ignauo vel vnus otio societatem eam deformari, quæ & doctissimis in omni disciplinarum genere viris abundet, & in qua diuini cultus tanta habeatur ratio, vt quotidiani officij grauitas, Ecclesiarum

DEDICATORIA.

siarum aliarum sanè permultarum ce-
 lebriores vincat & obscuret dies. Nec
 id quidem alienum à recta considera-
 tione mihi esse visum est, si quod ex-
 stare cuperem coniunctionis confrat-
 ernitatisque nostræ monumentum. Si
 enim à Marco Tullio non putavit Cæ-
 lius ineptum esse petere, vt aliquod ad
 ipsum syntagma conscriberet, quo sic
 exstaret ex eius tam multis monumen-
 tis, quod ipsorum amicitia memoriam
 posteris quoque proderet; non existi-
 maui inhonestum fore mihi, si tale
 quiddam vltro ipse lubensque detulif-
 sem. Istiusmodi igitur adductus sum
 rationibus, vt hos de Christiana liber-
 tate libros (posteaquam, vt in publicum
 proferrentur, constitutum fuit) vestro
 nomini inscriberem atque dedicarem.
 Sanè, vt si qui fortè sunt qui seruile
 sibi putent sic Ecclesiasticis adstrictum
 esse muneribus, hi, opinione mutata,
 veræ hoc ipsum potius libertatis esse
 cognoscant, sæpiusque voluant animo,
 -luant quod

quod vt celebratissima, ita verissima
 sententia dictum est : Servire Deo, re-
 gnare est. Ac longiusculum hoc qui-
 dem opus est, propter amplitudinem
 argumenti maximam, sed commoda,
 vt equidem arbitror, distributione re-
 rum, multaque varietate, non docere
 solùm poterit, verùm etiam, ni fallor,
 oblectare. Nam & pleraque comple-
 ctitur ex intima Theologia deprom-
 pta, & alia rursus ita popularia, vt ea
 nullius propemodum aures refugiant:
 & hæc suis ita locis explicata, vt cu-
 iusque tractationis ratio postulare vi-
 debatur. Accessit non mediocre per-
 spicuitatis studium, & cura etiam le-
 uandi fastidij, interponendis iis quæ
 ab studiis humanioribus nihil omni-
 no abhorreant. Tametsi enim docendo
 id potissimùm agitur, vt appareat quod
 latebat, Si tamen, inquit Augustinus,
 hoc fiat insuauiter, ad paucos studio-
 sissimos suus peruenit fructus, qui
 ea quæ discenda sunt, quamuis abiectè
 incul-

houp

incul-

DEDICATORIA.

inculteque dicantur, scire desiderant. Quod cum adepti fuerint, ipsa delectabiliter veritate pascuntur: bonorumque ingeniorum insignis est indoles, in verbis verum amare, non verba. Quid enim prodest clavis aurea, si aperire quod volumus non potest? aut quid obest lignea, si hoc potest, quando nihil querimus, nisi patere quod clausum est? Sed quoniam inter se habent nonnullam similitudinem vescentes atque discentes; propter fastidia plurimorum, etiam ipsa, sine quibus transigi vita non potest, alimenta condienda sunt. Idipsum & Basilius alia commendarat similitudine. Nempe enim, Ut plantæ, inquit, propria vis est fructum producere, afferunt tamen aliquem ornatum & frondes ipsæ circa ramos diffusæ: ita profecto & animæ proprius fructus est veritas, non inamœnum tamen, hac externa circumvestiri sapientia, quæ tanquam frondes & fructui quoddam præbeat tegumentum,

EPISTOLA

tum, & speciem intuentibus latiore
ostendat. Hoc igitur, quod tanti au-
ctores ad hunc commendant modum,
præstare conati sumus, quantum id
quidem rerum natura patiebatur. Etsi
enim, ut Orator censer eximius, nihil
tam horridum, tam incultum, quod
non splendet oratione, & tamquam
excolatur; non tamen æquè possunt
omnia nitescere, & modo planiùs tra-
ctanda res est, atque ornatiùs, modò
subtiliùs aut grandiùs. Id verò pro
certo habetote, curæ mihi fuisse ma-
ximè hoc vnum, ut Ecclesiæ Christi
Catholicæ communi publicæque do-
ctrinæ quàm maximè consentanea tra-
derem, nihilque esset vspiam vel di-
ctum vel explicatum, quod non sanctæ
Sedis Apostolicæ iudicio, omni animi
submissione, eaque, qua par est, obe-
dientia, subiectum vellem. Itaque hæc
pro singulari humanitate vestra, com-
muni que Collegij & confraternitatis
vinculo, eo animo accipietis, quo à

DEDICATORIA.

me vobis offeruntur. Quod vt facia-
tis, quemadmodum valde exopto, ita
etiam vehementer confido facturos.

Valete in Christo, colendissimi Do-
mini, & Confratres mihi meritò cha-
rissimi. Louanij, Anno 1590. Ianuarij 3.

Ampliss. v. v. D. D.

deditissimus

Ioannes Lensæus,
Belliolanus.

